

Politik Bilim

Biyogüvenlik Yasası'na dâir (2)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

Geçen hafta belirttiğim gibi, biyogüvenlikle ilgili düzenlemeler, başlangıçta **bilim ve teknoloji politikası** konusu olarak ele alınmış; BTYK'nın 25 Ağustos 1997 günlü toplantısında da bu çerçevede gündeme getirilmiştir.

O tarihte yürürlükte olan **Türk Bilim ve Teknoloji Politikası 1993-2003** belgesine göre, biyoteknoloji, Türkiye için öncelikli araştırma alanlarından biriydi. Yine yürürlükteki, Yüksek Planlama Kurulu'nca VII. Beş Yıllık Plan Döneminde Öncelikle Ele Alınması Öngörülen Temel Yapısal Değişim Projeleri Kapsamındaki **Bilim ve Teknolojide Atılım Projesi**'ne göre de, Türkiye'nin bilim ve teknoloji yeteneğini yükseltebilmek için önerilen yedi atılım alanından biri "**Gen Mühendisliği ve Biyoteknolojide ARGE Faaliyetleri**"ydi. Dolayısıyla, "*Biyoteknoloji / Gen Mühendisliği araştırmaları sonucu ortaya konan bulguların faydalı bir ürün ya da üretim yöntemine dönüştürülerek kullanıma sunulmasının belirli kurallara bağlanması*" konusunun da, bilim ve teknoloji politikasıyla ilgili olarak ele alınması doğaldı.

Bu bağlamda yürütülen çalışmaların sonunda hazırlanan **Ulusal Biyogüvenlik Kurulu Yasa Taslağı**, yine belirttiğim gibi, 24 Aralık 2001 günlü toplantısında BTYK'ya sunuldu. Benim, 18 Mart'ta çıkarılan Biyogüvenlik Yasası'nı Türkiye'nin bilim ve teknoloji politikasındaki kararsızlığın bir göstergesi -kanıtı- olarak görmem de, işte bu toplantıda alınan karara dayanıyor.

Her ne olursa, o güne dek, TÜBA ve TÜBİTAK gibi iki bilim kurumunun liderliğinde yürütülen çalışma, tam da hedefine varmışken, o toplantıda Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'na devrediliyor; deyim yerindeyse, eksen değiştiriliyor. Bu değişiklik, o zamanki tasarıda öngörülen Biyogüvenlik Kurulu'nun üye bileşimi ile, bundan tam sekiz yıl sonra, 18 Mart'ta çıkarılabilen Yasa gereğince oluşturulacak kurulun oluşum tarzı karşılaştırıldığında açıkça görülecektir.

2001'de BTYK'ya sunulan taslaktaki üye bileşimi şöyle: "*...Kurul, Sağlık, Tarım ve Köyişleri, Orman, Çevre, Sanayi ve Ticaret, Adalet Bakanlıkları ve DPT Müsteşarlığı'nca seçilen birer kişi; TÜBİTAK tarafından seçilen üç kişi; ve üniversite rektörlüklerinin önereceği adaylar arasından YÖK tarafından seçilen, Tıp, Genetik, Moleküler Biyoloji, Ekoloji, Endüstriyel Biyoteknoloji, Veterinerlik, Tarım, Eczacılık, Hukuk, Ekonomi ve Sosyoloji alanlarından biyoteknoloji kapsamındaki çalışmalarıyla tanınmış birer kişi [TÜBİTAK'ın seçtiği üç üye dışında on bir bilim adamı daha!] olmak üzere toplam yirmi bir kişiden oluşur. Kurul üyelerinin atanması Başbakan'ın önerisiyle Cumhurbaşkanı tarafından yapılır. Kurul'un bilim adamı üyeleri en az doktora derecesine ve tercihan temsil ettikleri alanda 5 yıl araştırma deneyimine sahip, çalışmalarıyla tanınmış adaylar arasından seçilirler.*"

Yasa'da öngörülen kurulsu şöyle oluşacak (Madde 9): "**Kurul, Bakanlıkça [Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca] dört, Çevre ve Orman Bakanlığınca iki, Sağlık Bakanlığınca bir, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca bir ve Dış Ticaret Müsteşarlığınca bir üye olmak üzere, üç yıllık süre için, ilgili bakanlar tarafından belirlenen toplam dokuz üyeden oluşur. Bakanlıkça seçilecek üyelerden birinin üniversite, diğerininse meslek örgütleri tarafından gösterilen adaylar arasından seçilmesi zorunludur. Kurul Başkanı, Bakan tarafından belirlenir.**" Sekreterliğini aynı bakanlığın yapacağı Kurul'un "*...üyesi olabilmek için lisans düzeyinde yükseköğrenim görmüş olmak*" yeterlidir...

Aradaki farkı gördünüz. Yasa'nın öngördüğü kurul bilim insanlarından arındırılmış... Bilim insanına, **bilime** gerek görülmemiş; çünkü diğer maddeleri de 2001 tasarısının maddeleriyle karşılaştırırsanız göreceksiniz, Yasa, yeni biyoteknolojinin genombilim, gen teknolojileri ve genetik

mühendisliği gibi öne çıkan alanlarında araştırma yapan ve araştırma sonuçlarını, GDO ürünleri olarak anılan ürünlere dönüştürerek bunları üreten değil, ithal eden bir ülke olunması peşinen kabûllenilerek hazırlanmıştır. Başkaları araştırarak, üretecek, Türkiye ithal edecek... Ve bu ürünlere karşı biyogüvenlik sağlanacak! Bu kabûlleniş ne anlama geliyor, haftaya bunu konuşacağız.

CBT. 09 Nisan 2010